

Bi201k – Handout: Soukromí a ochrana osobnosti

Právo na soukromí bylo poprvé definováno roku 1890 v článku profesorů práva Samuela Warrena a Louise Brandeise. Text vznikl v reakci na rozvíjející se fotografický průmysl a vynález příručního fotoaparátu, který poprvé v dějinách dokázal zachytit výjev v téměř nulovém čase. To mělo kupříkladu za následek masivní rozvoj bulvární žurnalistiky. Dle Warrena s Brandeisem má každý právo být nechán na pokoji („Right to be left alone“), tedy právo na to, aby nebylo zasahováno do jeho soukromí. To je základní premisa ochrany soukromí, která je dodnes platná. Pojem soukromí byl z počátku chápán úzce ve vztahu obydlí člověka, tedy fyzického prostoru, ve kterém se může ukrýt, a kde jej právně nikdo nemá právo bezdůvodně vyrušovat. Postupem času se však rozšiřoval a virtualizoval. „Fyzická“ zóna ochrany tak byla doplněna o svoji virtuální část a hovoříme tak o právu na informační sebeurčení.

Ochrana soukromí je součástí obecné ochrany osobnosti. Na ústavní úrovni je chráněno Listinou základních práv a svobod v článku 7 a článku 10. Na zákonné úrovni je potom ochrana soukromí zajišťována občanským zákoníkem. Obecně platí, že není možné zasáhnout do soukromí člověka, pokud s tím on sám předem nesouhlasí. Z tohoto pravidla existují výjimky, jako je například možnost užít bez souhlasu podobiznu, zvukový nebo obrazový záznamu pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství, nebo pro vědecký nebo umělecký účel.

Krom soukromí člověka jsou chráněny i další stránky osobnosti, jako je důstojnost člověka, jeho vážnost, čest a jeho projevy osobní povahy. Obvyklým způsobem, jakým dochází v prostředí Internetu k útokům na tyto chráněné zájmy, jsou pomluvy, hate speech a podobné projevy informační povahy. Zásahem do soukromí může být i taková situace, kdy je zveřejněn pravdivý text, který však poškozuje pověst nebo dobré jméno osoby a takové poškození je závažnější, než právo veřejnosti mít přístup k takové informaci. Posuzování, zda došlo k porušení práva na soukromí, tak může být poměrně obtížná práce závislá na konkrétních případech. Kdo se cítí dotčen na svých právech, může se obrátit buď přímo na ISP a požadovat odstranění škodlivého obsahu, nebo na soud, po kterém může krom odstranění škodlivých informací žádat i náhradu škody a nemajetkové újmy.

Buzz words:

Právo na soukromí

Informační sebeurčení

Soukromá a společenská sféra osobnosti

Proporcionalita

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník

Ochrana osobnosti

§ 11

Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

§ 12

(1) Písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejich projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením.

(2) Svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo obrazové a zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona.

(3) Podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy se mohou bez svolení fyzické osoby pořídit nebo použít přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství. Ani takové použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby.

§ 13

(1) Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

(2) Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

(3) Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

§ 15

Po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti manželu nebo partnerovi^{1a}) a dětem, a není-li jich, jejím rodičům.

§ 16

Kdo neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti způsobí škodu, odpovídá za ni podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti za škodu.

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Osobnost člověka

Pododdíl 1

Obecná ustanovení

§ 81

(1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

(2) Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

§ 82

(1) Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

(2) Po smrti člověka se může ochrany jeho osobnosti domáhat kterákoli z osob jemu blízkých.

§ 83

(1) Souvisí-li neoprávněný zásah do osobnosti člověka s jeho činností v právnické osobě, může právo na ochranu jeho osobnosti uplatnit i tato právnická osoba; za jeho života však jen jeho jménem a s jeho souhlasem. Není-li člověk schopen projevit vůli pro nepřítomnost nebo pro neschopnost úsudku, není souhlasu třeba.

(2) Po smrti člověka se právnická osoba může domáhat, aby od neoprávněného zásahu bylo upuštěno a aby byly odstraněny jeho následky.

Pododdíl 2
Podoba a soukromí
§ 84

Zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením.

§ 85

(1) Rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením.

(2) Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.

§ 86

Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.

§ 87

(1) Kdo svolil k použití písemnosti osobní povahy, podobizny nebo zvukového či obrazového záznamu týkajícího se člověka nebo jeho projevů osobní povahy, může svolení odvolat, třebaže je udělil na určitou dobu.

(2) Bylo-li svolení udělené na určitou dobu odvoláno, aniž to odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod, nahradí odvolávající škodu z toho vzniklou osobě, které svolení udělil.

§ 88

(1) Svolení není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob.

(2) Svolení není třeba ani v případě, když se podobizna, písemnost osobní povahy nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí na základě zákona k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu.

§ 89

Podobizna nebo zvukový či obrazový záznam se mohou bez svolení člověka také pořídít nebo použít přiměřeným způsobem též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.

§ 90

Zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.